א ןמיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח

הלכה ון:

א) ובכורות יד:ן, ב) וויקרא כזן,

תורה אור השלם

1. וְאָם כָּל בְּהַמָּה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קְרְבָּן לִיְיָ וְהָעֲמִיד אָת הַבְּהַמָּה לִפְּגִי ויקרא כז יא הַבַּקו: ויקרא כז יא 2. והַעַרירְ הַבּּהַן אֹתָה בֵּין טוֹב יִהְיֶה: ויקרא כז יב וּבֶין רָע בְּעֶרְבְּּךְּ תַּכּּתַן בַּן זיִרְיָטָּא ן יִבּיַן אַנְאָה בַּן טוב

הגהות הב"ח

 (A) גפו' ואס בהמה אשר יקריבו
 כל"ל ותיבת לא נמחק: (3) רש"י
 ד"ה בין טוב לרע כוי דאז הוי
 משתע וכו' רע הס"ד: (1) ד"ה ובעלי מומין וכיי והערכה הס"ר.
ולא"כ מיה מיונכא דרבי יותכן
מרישא דקמני: (ד) ד"ה הכי
מרישא דקמני: (ד) ד"ה הכי
מרישא דקדמני: (ד) ד"ה הלי
ס"ל קדשי מובם: (פ) ד"ה ללל מיפך וכו' אלא דקתני בהדיא. נ"ב בברייתא קמייתא משא"כ במכילתא בתרייתא: (ו) ד"ה לריש לקיש וכו׳ והא דקתני:

גליון הש"ם

תום' ד"ה תמימים וכו' בלא מום. ע' נצ"ק לף עו ע"א תוס' ד"ה שחיטה. ועיין ברש"י ריש מעילה ד"ה כמאן דחנקינהו:

רבינו גרשום

מ"מ דר' יוחגן דאמר לרכגן אחר זה ואחד זה היו בכלל העמדה והערכה דכתיב ואם כל בהמה יהערכה דכתים ואם כל בהמה מפאה כו' איוהו דכר שאיני חולק בין מוכ לדק. כלומה דבין הם זבין בעל מום קדושתו שוה היינו קדשי בדק הבית דאינן אלא לדמים ובתיב אויתה. והעריך אותה לכעוטי קדשי מובה: ור' יותן סבר אותה לרבנן למעוטי בעל מום מעיקרא דאינן בכלל העמדה והערכה. ל"א תנא מאי מועמא דרכר שומים הצאר ביישיו טעמא דרבי שמעון דאמר קדשי מנמא דרבי שמעון דאמו קישי מזבח היו קדשי בדק הבית לא היו כדאמרן לעיל וזה וזה מודים כו': איזהו דבר שחלוק בין מוב לדע. בין תם לבעל מום: אלו קדשי מובח דתם קרב ולא בעל קרשי מזבה דתם קרב ולא בעל מום: וכתי' אותה. והערין למעוטי קרשי בדק הבית: אי הכי לר' שמעון בין מוב ובין רע בין מוב לרע מיבעי ליה. למיכתב אי בקדשי מזבח מיירי: קשיא לרי שמעון: מיתיבי קדשי מזבח שמעון: מיתיבי קדשי מזבח תמימים יקברו בעלי מומים יפדו קדשי בדק הבית בין תמימים ובין בעלי מומים יקברו. והא ברייתא דייקא כריש לקיש אליבא (דרבי שמעון) [דרבנן] דאמר קדשי בדק הבית היו קדשי מזבח לא היו: ד' שמעון אומר אחד קדשי כו'. מאי לאו בתח דקתני בעלי מומין יפדו לא בשקדם הקדישן את מומן קתני וקשיא לד' יוחגן. מרישא דברייתא דקתני בעלי מומין יפדו דהא ר' יוחנן אמר לרבנן בין דהא הי יחונן אמר לדבון בין קדשי מזבח בין קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה דיקברו ומיירי בשקדם הקדישן את מומן והא ברייתא קתני יפדו ותיובתא לרבי יוחנז מרישא: אמר ותיבוא לדבי יחוק מרישה: אמר לך ר' יוחנן רישא במאי עסקינן דיפדו בבעל מום מעיקרא. דדברי הכל לא היו בכלל העמדה והערכה: הכי נמי מסתברא. דבבעל מום מעיקרא קאי דאי דבכעל מום מעיקרא קאי דאי בשקדם הקדישן את מומן קאמר יפדו: ליפלוג ר' שמעון עלה דרישא. ולימא יקברו דהא אמרן זה וזה מודין דלרי שמעון דקדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה: ל"**א** קשיא סיפא לר"ש דמתני"

ואמר רחמנא עניד לה העמדה והערלה. דכתיב בתריהם והעמיד 🦰 או מה אני מקיים לו(כל הבהמה) אשר לא יקריב ממנה בבעלי והעריך וגו' והא ודאי קדשי מזכח היא מדבעינן מום קבוע דאי בדק הבית תמימים נמי מפרקי דמאי איכפת להו אי תם אי בעל מום. אלמא קדשי מזבח נמי היו בכלל העמדה והערכה לרבנן דהא ברייתא

רבנו היא דהא סתם סיפרא היאם וסתם סיפרא ר' יהודה (בכורות דף סא.) בר פלוגתא דר"ש והיינו כרבי יוחנן. ומהכח שמעינן קדשי מזבח לרבנן . וממתני׳ שמעינן קדשי ב״ה מדקאמר ר"ש ולב.] קדשי בדק הבית יפדו מכלל דשמעינהו לרבנן דאמרי יקברו: בין טוב ובין רע. משמע אחד טוב ואחד רע דשניהן שוין תם ובעל מום: אותה למעוטי קדשי מובח. ולא קאי האי והעמיד והעריך ארישא דקרא דמשתעי בקדשי מזבח: ור' יוחנן. אית ליה ודאי דהאי בין טוב ובין רע בקדשי ב"ה האי ומיהו והעמיד והעריד ארישא דקרא דאוקימנא בקדשי מזבח ואסיפא דמשתעי שו בב"ה קאי שוואותה למעוטי בעל מום מעיקרו בקדשי מזבח. ולר"ל לא לריך בעל מום מעיקרו למעוטי דהוא אמר לרבנן קדשי מזבח ים לא היו ואפילו קדם הקדישן למומן וכ"ם החי: ואפי׳ חיה ועופות. כגון אווזין ותרנגולין דלא שייכי כלל למזבח: בין טוב לרע מבעי ליה. יהן כי משמע דהוי חילוק בין טוב לרע ובין טוב ובין רע משמע אחד טוב ואחד רע ושניהן שוין: מסו סמימים יקברו. אפילו הנך דליתנהו בכלל העמדה והערכה היכא דמתו תמימים עבוד רבנן מעלה דיקברו הואיל והוו חזי להקרבה: בקדשי מובח. קס"ד השתח משום דלא היו בכלל העמדה והערכה: אבל בקדשי בד"ה כו'. דהיו בהעמדה והערכה: ר"ש אומר כו' המימין יקברו. משום מעלה: ובעלי מומין יפדו. לקמיה פריך היכי קאמר ר"ש יש קדשי מזבח קויפדון הא בין רבי יוחנן בין ר"ל אמרי דלר"ש קדשי מזבח הוו בכלל העמדה והערכה (a) כאן מרישה מיובתה לרבי יוחנו. דהתני לרבנן בקדשי מזבח יפדו: בבעל מוס מעיקרו. משום הכי יכן יפדו ובקדשי ב"ה יקברו דהתם לא שני בין בעל מום מעיקרו לקדם הקדישו למומו: כם והכי מסתברת דתי בשקדם הקדישו את מומו. וטעמייהו דרבנן כדר"ל דקדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה ליפלוג ר"ש עלה ולימא בקדשי מובח יקברו דהא לר"ש קדשי מובח

הא מה אני מקיים יואם יוֹ [כל] בהמה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' בבעלי מומין (6) שיפדו יכול יפדו על מום עובר ת"ל אשר לא יקריבו ממנה פ שאינה קריבה כל עיקר יצתה זו אשאינה קריבה היום אלא למחר ואמר רחמנא עביד לה העמדה והערכה מאמר רב גידל אמר רב מ"ם חדריש לקיש דאמר לרבגן קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה קדשי מזבח לא היו בכלל העמרה והערכה דאמר קרא יוהעריך הכהן אותה בין מוב ובין רע איזהו דבר שאינו חלוק בין מוב לרע הוי אומר זה קדשי ב"ה ואמר קרא אותה למעומי קדשי מזבח ורבי יוחנן אותה למעומי מאי למעומי בעל מום מעיקרו 6ולתנא דבי לוי דאמר דאפילו בעל מום מעיקרו סבכלל העמרה והערכה דתני לוי הכל היו בכלל העמדה והערכה ואפילו בעל מום מעיקרו וכן תני מ(ר') מ לוי במתניתיה ואפי' חיה ואפילו עופות יוהכתיב אותה קשיא אמר רב יהודה אמר רב מ"מ דר"ש דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמרה והערכה קדשי ב"ה לא היו דאמר קרא בין מוב הכהן אותה בין מוב ובין רע איזהו דבר שחלוק בין מוב ובין רע הוי אומר זה קדשי מזבח ואמר קרא אותה למעומי ב"ה אי הכי בין מוב לרע מיבעי ליה יי קשיא מיתיבי מתו תמימין יקברו ובעלי מומין יפדו בר"א בקדשי מזבח אבל בקדשי ב"ה בין . תמימין בין בעלי מומים יקברו ר"ש אומר אחד קרשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית תמימים

מזבח כו' רש"א תמימין יקברו אבל יקברו בעלי מומין יפדו תיובתא דרבי יוחנן מרישא אמר לך ר' יוחנן הכא במאי עסקינן בבעל מום מעיקרו ה"ג מסתברא דאי תימא שקדם הקדישן את מומן ליפלוג ר"ש עלה אלא לאו ש"מ בבעל מום מעיקרו אלא לימא תיהוי תיובתיה דר"ל ר"ל מוקים לה בשקדם הקדישן את מומן אי הכי ניפלוג ר"ש עלה ר"ל מיפך אפיך יו והכי מותיב ממכילתא אחריתי מתו בין תמימין בין בעלי מומין ישיקברו ים[בד"א בקדשי ב"ה אבל בקדשים יפדו] ר"ש אומר תמימים יקברו ובעלי מומין יפדו ים תיובתא דרבי יוחגן מסיפא אמר לך ר' יוחגן הכא במאי עסקיגן בבעל מום מעיקרו ה"ג מסתברא דאי תימא בשקדם הקדישן את מומן ניפלוג ר"ש עלה אלא לימא מסתברא דאי תימא בשקדם הקדישן את מומן תיהוי תיובתיה דר"ל אמר לך ר"ל הכא במאי עסקינן בשקדם הקדישן את מומן וניפלוג ר"ש עלה אמר לך ר"ל ה"נ דפליג ר"ש א"ל ר' ירמיה לרבי זירא לר"ל דאמר לרבנן קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה וקתני יז קדשי מזבח בעלי

היו בהעמדה והערכה אלא מדלא פליג ש"מ בבעל מום מעיקרו קאי יחומשום הכי ו" קדשי מזבח יפדו וקדשי ב"ה נמי יפדו לימא סיהוי היוב לא היו: לימא סיהוי היובסא דר"ל. דהא מגופה שמעינן דאבעל מום מעיקרו קאי והשתא י"ל טעמא יו דבעל מום מעיקרו הא קדם הקדישו למומו לרבנן נמי יקברו יו: נשקדם הקדישו אם מומו. וטעמייהו דרבנן משום דקדשי מזבח לא היו: נפלוג ר"ש עלה. דקדשי מזבח ונימא יקברו ואמאי קחני לר"ש אחד קדשי מובח וא' קדשי ב"ה יפדו: ומשני ר"ל מיפך אפידים יש והכי מוסיב ממכילהא אחריסי. דאשכה ברייתא אחריתי דמהפך לה טומוחיב לה הכי לר׳ יוחנן ^{נא}ו דרשב"ל לא מייתי לה להא מיובחא לר׳ יוחנן כדגרסי׳ לה הכא דקתני בר״ש בהדיא קדשי מובח יפדו^{נס}: **אלא מיפך אפיך** והכי מוסיב לה לדאשכחנא במכילסא אחריסי בין סמימים כו'. לש ואט"ג דבין האי לישנא ללישנא דלעיל כי דייחת בה ליכא מידי (ם) אלא לח (לאו) דקתני בהדיא לר"ש קדשי מזבח יפדו: במה דברים אמורים. דקאמר ת"ק בעלי מומין יקברו בקדשי ב"ה אבל קדשי מזבח יפדו דלא היו בהעמדה והערכה ואתא ר' שמעון לחלוק בקדשי ב"ה דאמרת יקברו לדידי יפדו: **סיובחא דר' יוחנן מהך סיפא**. דקתני לח"ק אבל בקדשי מובח יפדו: בבעל מום מעיקרו. להן ובב"ה יקבר דהתם לא שני לן בין תם מעיקרו לבעל מום מעיקרו. ניפלוג רבי שמעון עלה. ונימא חרתי קדשי ב"ה יפדו וקדשי מזבח יקברו אלא מדלא פליג אלא בקדשי ב"ה דקאמרי אינהו יקברו ואינהול^ח יפדו ובקדשי מזבח שחיק ממאי דאמרי רבנן יפדו ש"מ בבעל מום מעיקרו איירי: ה"ג דפליג. וחנא לך פלוגחייהו בב"ה וה"ה דפליג עלייהו נמי בקדשי מזכח דיקברו: לריש לקיש דאמר לרבנן כו'. (ו) הא דקתני בהך ברייתא קדשי מובח יפדו מוקים לה אפילו בקדם הקדישן את מומן ש"מ כר' בשלמא לר' יוחנן דמוקים לה בבעל מום מעיקרו לא איכפת לן אם נפדה לכלבים דהא לא נחתא מעולם קדושה לגופיה אלא לריש לקיש איכא למיבעי: הכא

העמדה והערכה הע"מ) לון טעמל משום הס"ד (ש"מ) לון טעמל משום דהוי מום מעיקרו ואמרינן לדבנן יפדו מל (ש"מ) לון יקבלו ותיובתא דר"ל דאמר דקדשי הכל ותיובתא דר"ל דאמר דקדשי כען אפיך מתיכת והכי עד תיכת דרשב"ל נמחק. מובח לא היו בכלל העמדה והערכה הס"ד (ש"ם) לח] ותני והכי מותיג, (צ"ש) לטן אפיך תתיגת והכי עד תיגת דרשב"ל נמתק. ס"א ומשני ר"ל האי בד"א דלשיל דסבר ר"ל דהכי איתא כדקתני במכלתא אחריתי ולא מייתי לה להא מיובתא לר"י כדגרסי לה הכא (ש"ם)

י יקברו בעלי מומין יפדו וקשיא דרבי שמעון אדרבי שמעון דהא ר׳ שמעון קאמר לעיל קדשי מזבח היו אלא לאו ש״מ סיפא נמי דקאמר

מומין שיפדו. ואין לומר דאימא איפכא דקרא דאשר [לא] יקריבו משמע דאינה פסולה אלא להקרבה אבל להדיוט שריא: ואמר רחמנא עביד לה העמרה והערכה. דנהאי קרא דאשר לא שינויי נוסחאות יקריבו כתיב והעמיד והעריך וסתם א] ואם כל נהמה טמאה אשר (ש"מ) בן ממנה מי תן וחם כל בהמה טמאה אשר (ש"ח) בן ממנה מי שאינה (ש"ח) גן והערכה. ל"א מדקתני הרי בהמה טמאה אמור מכלל דכי הדדי נינהו וקסבר כתיבי סיפרא ר' יהודה אלמא רבנן דעלמא אית להו העמדה בקדשי מזבח ובקדשי ב"ה ק"ל ממתניתין מדקאמר ר"ש יפדו קדשי מזכח וכתיכי קדשי כדה"ב מכלל דלרבנן לא יפדו לחא"נ קדשי ב"ה ק"ל מדכתיב והעמידו הכהן בין טוב ובין רע איזהו דבר שאין חילוק בין אליבא דרבנן דכתיב ואם כל בהמה טוב לרע הוי אומר זה קדשי ב"ה לשר"ש: טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' וכתיב אם בבהמה טמאה אפילו חיה ואפילו עוף. כגון לט" וכנולב מום בפטמה עומהם ופדה בערכך כתיב קדשי מובח וכתיב קדשי בדה"ב ועליהן כתיב והעמיד והעריך ורשב"ל מ"ט שמתפים תרנגולין מו לב"ה והא דאמרינן מנחות (דף ק:) אין לעופות פדיון ה"מ דאמר. ומיבת דר"ל נמחק (ש"ח)
בן מעיקרו הוי בכלל (ש"ח) לחמר. וחניכם דר"י (נחמק (שים) מעיקרו הוי בכלל (שים) ח מיכם ר' נמחק (שים) ז ל"ל דני לוי, ח) עופות מאי ממעט אותה לחנא דבי לוי קשים, על מיכת והכתיב נרשם עליו קו מיכת והכתיב נרשם עליו קו בשקדשה קדושת הגוף למובח: תמימים יקברו בעלי מומין יפדו. השתח ס"ד משום דקדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה ותמימים יקברו דאין בהן מום ואין רשאין לפדות ° בלא לתענה מחרות פי לפי ל ינהר למחקו (ש"ח) ע] קשיא. ובגמי ירושלמים נ"א מיתיבי קדשי מובח תמימין יקברו בעלי מומין יפדו מוס: רבי שמעון אומר תמימים יקברו. דכי נמי קדשי ב"ה לא היו קדבי בדה"ב בין ממימין יפגר מניתון יקברו בעני מומין יקברו, מיים קדבי בדה"ב בין ממימין בין בעל מומין יקברו, ר"ש אומר אחד קדשי מומין יקברו ובעלי מומין יפדו מסייתין יקברו ובעלי מומין יפדו מס ומעשה בעל מוס מאי לאו במס ומעשה בעל מוס (קשוא לה"י מרשא), א"ל ר"י לא מחדבר בדול מוח מוויובר, ובדי מחדבר בדול מוח מוויים מוויי כדמפרש לקמן טעמא משום דחזו להקרנה: הבא במאי עםקינן בבעל מום מעיקרו. ואפ״ה נקדשי ב״ה יקברו דבכל ענין היו דלא שייך בבעל מום מעיקרו, וה"ג מסתברא לפלוגי בין תם מעיקרו לבעל מום דאי מימא בתם ונעשה בעל מום דהי מיתה במם ונעשה בעל תום נפלוג ר"ש ברישה. ל"א קשיא סיפא לר"ש אלא לא ש"ת בבעל מום מעיקרו ש"ת, אבל במם ונעשה בעל מום מאי בעי העמדה ונעשה בעל מום מאי בעי העמדה מעיקרו הואיל ואינן עומדות אלא לדמיהן: רבי שב"ד מאומפיק ותני במבילתין אחריתי. והך דלעיל משנשתא הערכה נימא תהוי תיובתא דר"ל, אלא בין תמימין בין בעלי מומין יקברו ר"ל מוקים בתם ונעשה בעל מום, לי ל נותקים כמם העשהי בעל נוסס, אי הכי קשיא סיפא לר״ש, אמר לך תני בסיפא בקדשי מזבח, ר״ש ומיירי בקדשי ב״ה וכדרבנן דאמרי שהיו ןבכלל כו׳ן ר״ש אומר ותמימיםן אומר בין תמימין ובין בע"מ יקברו, (ל"א ר"ל אפיך מפיך והכי יקברו כדאמר לקמן מכן משום דחזו מותיב מכילתה החריתי להקרבה ומחמירין ביה קדושת מגו מזבח מוחיב מכינתם חסריתי ממו) מימיבי בין תמימין ובין בעלי מומין יקברו ר"ש אומר תמימין יקברו ובעלי מומין יפדו בד"א בקדשי בדה"ב אבל בקדשי מובח תמימין במה דברים אמורים בקדשי ב״ה אתאן לת"ק ולכך אמר מה יקברו אבל קדשי יקברו ובע"מ יפדו מאי לאו בתם . נעשה בעל מום ותיובתה דר"י. ולעשה בעל מום מעיקרא, ה"ל לא בבעל מום מעיקרא, ה"ל מסחברא דאי חימא בחם ונעשה בעל מום נפלוג ר"ש בסיפא בקדשי מזבח אלא לאו ש"מ בבעל מום מזבח אלא לאו ש"מ בבעל מום מזכח חנה מדו ב"מ, דבע מזם מעיקרם ש"מ, דבע מזם מעיקרם ש"מ, דבל בחל מועשה בעל מזם בעי העמדה הערכה ניתם ההי מיונתם ההי מיונתם הרי מועשה בע"מ, ה"ל מוקי בחם ונעשה בע"מ, ה"ה נפליג ר"ש בסיפה בקדשי מזבח, ה"ל ר"ל מיו בסיפה בקדשי מזבח.

חייר ריית מני פסיפה בקדשי מזכח ר״ש אומר בין ממימין ובין בע״מ יקברו ע״כ, כן כחוב בירושלמי וכן גרים הרגמ״ה ז״ל (ש״מ) יז ומני והכי מומיב כו׳. (צ״ק) יאן יקברו ר״ש אומר ממימים יהברו ובע"מ יפדו בד"ח בהדשי יקבר וצע"ת יפלו כו"ט כקום" נ"ה אבל בקדשי מובח יפדו מיובחל דר"י כו". נ"ק, [ועיין ח"כן יכן רש"ק, יגן יפדו בד"א בקדשי בדה"ב אבל בקדשי מזבח תמימין יקברו ובע"מ
מזבח תמימין יקברו ובע"מ
יפדו מינמלו (ש"ח) יון בקדשי
מונח (ש"ח) עון דמשמעי בקדשי
בדה"ב (ש"ח) עון ז"ל לומה.
בדה"ב (ש"ח) יון לה היו בכלל ולפילו (צ"ק) יו] לה היו בכלל והפילו כל"ל (יעב"ק) יה] ליה הוי משמע דיש חילוק (ש"ח) יע] ר"ש בקדשי מוכח יפדו הה (ש"ח) בקו שי תוכו יפוד יאו (ש 11) ל] (צ"ק) לא] מה"ד מיונמא דר' יוחנן מרישא (ש"מ) לצ] הכי נמי יפדו (ש"מ) לג] והכי נמי מסתברא (ש"מ) לד] ומשום הכי לרבנן קדשי מזכח יפדו וקדשי נ״ה יקברו ולר״ש קדשי ב״ה נמי יפדו דלא היו הס"ד. (צ"ק) נמי יפדו לר"ש דהא לא היו העמדה